

Asukastilaohjelma
Yhteisöpalvelut
Nuoriso- ja yhteisöpalvelut
Vantaan kaupunki
2024

Sisällysluettelo

Johdanto	2
Kunnan lakisääteinen velvollisuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä	3
Alueellinen asukastila- ja yhteisötyö 2024	4
Asukastilatoiminnan hyödyt asukkaalle	5
Asukastilojen kävijäkyselyn tuloksia keväältä 2024	6
Alueellisen yhteisötoiminnan visiosta	7
Vantaan asukastilaverkosto ja sen hallinnointi	9
Asukastilojen hallinnoinnin periaatteet	9
Asukastilaverkosto 2024	9
Asukastilojen kehittämistavoitteet palveluverkkosuunnitelmassa	10
Nykyiset ja mahdollisesti tulevat asukastilat suuralueittain	10

Erilliset liitteet

Kaupunkikulttuurin toimialan tilojen käytön toimintaohjeet 1.8.2022 alkaen

Uudistetut tilojen käyttö- ja maksuperusteet 31.1.2022 alkaen

Johdanto

Vantaan kaupungin nuoriso- ja yhteisöpalvelujen palvelualue hallinnoi kaupungin kohtaamistiloista asukastiloja ja nuorisotiloja. Tämän ohjelman tavoite on ohjata asukastilojen yhteisöllisen toiminnan ja tilojen käytön suunnitelmallista kehittämistä kaupungin strategian ja nuoriso- ja yhteisöpalveluiden vision mukaisesti.

Yhteisöpalvelut koostuvat alueellisen asukastila- ja yhteisötyön lisäksi Yhteisen pöydän ruoka-avun kehittämisestä, asumisneuvonnasta, rikos- ja riita-asioiden sovittelutoiminnasta ja kaupungin vapaaehtoistoiminnan koordinoinnista. Yhteisöpalveluiden yhteinen visio on, että kukaan ei jää yksin ja arki on kaikilla sujuvaa ja turvallista. Kun asukkailla on käytettävissään monipuolisesti kokoontumis- ja toimintatiloja, on mahdollista myös edistää kuntalaisten toimijuutta, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Asukkaiden kohtaamisella, asukasyhteisöillä, verkostoilla ja yhteisellä tekemisellä on tärkeä merkitys asumisviihtyvyyden ja hyvinvoinnin sekä alueiden turvallisuuden kannalta. Kaupunki voi tukea asukkaiden yhteisö- ja verkostotoimintaa eri tavoin, mm. kaavoittamalla ja rakentamalla asukkaiden yhteiseen käyttöön tarkoitettuja tiloja, myöntämällä kansalaistoiminnalle avustuksia sekä ylläpitämällä alueellista asukastilatoimintaa ja asukastilaverkostoa, jossa työskentelee myös kaupungin henkilökuntaa.^[1]

Nuoriso- ja yhteisöpalvelujen vastuu asukastiloista määräytyy kaupungin johtosäännöstä, jonka hallinnon ja toiminnan järjestämistä koskevan luvun toisen osan 8 §:n mukaisesti palvelualueen johtaja vastaa palvelualueen hallinnassa olevien tilojen, alueiden, rakennusten ja laitosten käytönsäännöistä, palvelualueen toimipaikkojen aukioloajoista, toimipisteen tilapäisestä sulkemisesta ja siirtämisestä sekä palvelualueen hallinnassa olevan irtaimen omaisuuden, tilojen ja alueiden luovuttamisesta ulkopuoliseen käyttöön.

Kaikille avoimien asukastilojen lisäksi vantaalaisilla järjestöillä on käytössään sekä kaupungin että muiden omistamia tiloja, jotka on luovutettu vuokrasopimuksella järjestöjen käyttöön. Osa järjestötiloista on syntynyt asukkaiden organisoiduttua ylläpitämään tiloja. Osa tiloista on tarjottu kaupungin palvelutoimintaa täydentävään ja strategisesti merkittävään toimintaan. Tavoitteena jatkossa olisi kaupungin tarjoamien tilojen luokittelu verkoston avoimessa käytössä oleviin yhteisötiloihin (mm. nykyiset järjestö- ja asukastilat sekä näiden välimuodot), merkittävää yhteiskunnallista työtä tekevien järjestöjen erillisiin tiloihin ja erilaisiin harraste- ja kulttuuritoiminnan tiloihin. Tilojen käytön kriteerejä yhtenäistetään.

Asukastilojen ylläpitäminen perustuu vuonna 2015 luotuun asukastilaohjelmaan, jonka Vantaan kaupunginhallituksen yleisjaosto hyväksyi 13.4.2015 § 39. Kun nuoriso- ja yhteisöpalvelujen palvelualueet yhdistettiin 1.1.2022, uuden palvelualueen alle sijoittuivat erilaisten yhteisöjen kohtaamistiloista sekä asukastilat että nuorisotilat.

Kaupunkikulttuurin ja hyvinvoinnin lautakunta päätti asukastilaohjelman päivittämisestä kokouksessaan 24.1.2023 § 7, ja nimitti päivitystyön seurantaan poliittisen työryhmän. Työryhmään nimettiin yksi luottamushenkilö jokaisesta lautakunnassa edustetusta puolueesta sekä yksi nuorisovaltuuston edustaja. Lautakunta edellytti, että ohjelman päivittämistä varten kuntalaisten mielipiteitä asukastilatoiminnasta tulee kartoittaa. Mielipiteitä kerättiin Osallistuva Vantaa -sivuston "Asukastilaohjelman uudistaminen" -kyselyllä maaliskuun huhtikuussa 2024, sekä haastattelemalla asukastilojen verkostokahveille osallistuneita.

^[1] Korhonen, Erkki 2008: Helsingin lähiöissä viihdytään - haasteitakin on. Teoksessa: Nupponen ym. 2008: Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II –yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Kunnan lakisääteinen velvollisuus hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä

Kunnilla on lakisääteinen velvoite edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Nykyään myös turvallisuuden teemat, etenkin arkiympäristön turvallisuus, yhdistetään luontevaksi osaksi hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kokonaisuutta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä kunnassa on laaja-alainen ja poikkihallinnollinen.

Hyvinvointia edistäviä toimia tehdään kunnan kaikilla sektoreilla. Nuoriso- ja yhteisöpalvelujen palvelualue noudattaa omassa toiminnassaan näitä velvoitteita. Asukastilatoiminta on yksi tärkeä osa Vantaan kaupungin lakisääteistä velvoitetta pitää huolta asukkaidensa hyvinvoinnista. Lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä tehdään yhteistyössä paikallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Keskeisenä yhteistyökumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on hyvinvointialue.

Kunnilla on kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaisesti velvollisuus ”edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.” Myös kuntalain 37 §:ssä mukaisesti kuntastrategiassa tulee huomioida kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen.

Laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021) 6 §:ssä kunnille on säädetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä mm. seuraavanlaisia tehtäviä:

- Ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan.
- Strategisessa suunnittelussa asetettava tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet.
- Nimettävä terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutaho.
- Seurattava asukkaiden elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin.
- Raportoitava valtuustolleen vuosittain hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä ja valmisteltava valtuustokausittain hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.
- Tehtävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteisteistyötä hyvinvointialueen kanssa ja tuettava sitä asiantuntemuksellaan sekä tehtävä yhteistyötä alueella toimivien muiden julkisten toimijoiden, yksityisten yritysten ja yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.
- Kunnan on edistettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä tekevien järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia.

Hyvinvointi koostuu useasta osa-alueesta

Kuvio 1. Hyvinvoinnin määritelmä Vantaan kaupungin hyvinvointiohjelmassa 2018–2022 ja hyvinvointisuunnitelmassa 2023–2025.

Alueellinen asukastila- ja yhteisötyö 2024

Kaupungin rooli asukastilatoiminnassa on osoittaa tiloja ja henkilöstöä toimintaan. Tämä lisäksi kaupunki tukee järjestöjä ja vapaaehtoisia verkostotyössä ja toiminnan kehittämisessä sekä avustamalla rahallisesti järjestöjen toimintaa. Kaupunki tukee vapaaehtoistoimintaa kaupunkitasoisella koordinoinnilla ja koulutuksella sekä viestinnällisin keinoin. Vapaaehtoistoiminnan asianmukainen toteuttaminen asukastiloilla ja yhteisötyössä edellyttää perehdytys- ja ohjausresurssia. Asukastilan ylläpitäminen ja tilan toiminnan järjestäminen voidaan antaa myös kolmannen sektorin toimijan vastuulle.

Asukastilojen tulevaisuuden suurimpana haasteena ovat liian pienet henkilöstöresurssit. Nykyisten asukastilojen aukioloon, ylläpitoon ja kehittämiseen on varattu 9 vakituista vakanssia. Tilaa ei voi pitää auki yhdellä ihmisellä turvallisuussyistä, joten pelkän aukiolon mahdollistamiseen tarvitaan siis tukityöllistettyjä, erilaisia harjoittelijoita, työkokeilijoita ja oppilaitosyhteistyötä sekä yhteistyötä järjestöjen kanssa. Vaikka tilaa käyttäisivätkin pääosin järjestöt ja asukasyhteisöt, asukkaiden kohtaamiseen, tilan ja sen toiminnan koordinointiin, turvallisuuden ylläpitämiseen ja kehittämiseen tarvitaan kaupungin henkilöstöresurssia. Yksittäisellä asukastiloilla vierailee tällä hetkellä 10 – 300 kuntalaista päivittäin, yhdessä yhteisöruokailussa saattaa käydä 150 ihmistä päivässä. Yhä enenevässä määrin joillakin alueilla on levottomuutta ja huono-osaisuutta, joka on alkanut vahvasti näkyä myös asukastilojen arjessa pakottaen yhteisöyöntekijät uudenlaisten haasteiden äärelle. Osa asukastiloista on palkattu vartijat.

Keväällä 2013 kaupungin kuntalaisille teettämässä arvokyselyssä vastaajat olivat sitä mieltä, että yhteisöllisyys toteutuu kaupungin arvoista heikoimmin. Vastaajat toivoivat silloin yhteisöllisyyden tueksi tiloja ja tapahtumia ja vastauksissa mainittiin esimerkiksi alueelliset olohuoneet. Näihin toiveisiin on pyritty sittemmin vastaamaan ja asukastilatoimintaa on laadukkaasti kehitetty varsinkin viimeisten viiden vuoden aikana, kun asukastilojen henkilöstö sai ensimmäistä kertaa lähiesihenkilön, mutta haasteetkin ovat tulleet hyvin selväksi. Nykyisen asukastilaverkoston avoimena pitäminen nykyisessä laajuudessaan on jo haastavaa. On ilmeistä, että asukastilatoiminta nykymuodossaan ja nykyresursseilla ei pysty ylläpitämään ja kehittämään yhtään enempää tiloja ilman lisäresursseja. Lisääntynyt levottomuus alueilla, kiristynyt taloudellinen ahdinko ja monet muut huono-osaisuutta ja syrjäytymistä lisäävät ilmiöt yhteiskunnassamme lisäävät haastetta turvallisen asukastilatoiminnan järjestämiseen jo nyt, mitä tapahtunee tulevaisuudessa.

Tavoitteena on, että asukastilojen ja muiden yhteisötilojen verkosto kattaa koko Vantaan. Yllä olevasta kartasta puuttuu ainoastaan Ystävän kammari Hakunilassa, koska se on vain yhden yhdistyksen käytössä eikä siten avoin kaikille. Asukastilojen tarve otetaan huomioon jo kaupungin uudisrakentamisessa ja kaavavalmistelussa. Tilojen suunnittelussa niiden muunneltavuutta käyttötarkoituksen mukaan sekä yhteiskäyttöä muiden kaupungin toimijoiden ja järjestöjen kanssa pitää edistää. Myös jo olemassa olevia kaupungin tiloja voidaan muuttaa asukastiloiksi, ja asukastilojen tulisi sijaita asukkaiden arkisten reittien varrella.

Parhaimmillaan asukastilat voivat olla alueen asukkaille pienten asuntojen jatkeita, yhteisiä olohuoneita, harrastuksien ja juhlien järjestämisen paikkoja sekä erilaisten verkostojen kohtaamisen paikkoja. Lisäksi ne tarjoavat tilan eri kulttuureista tulevien asukkaiden yhteisölliselle toiminnalle sekä mahdollisuuden eri kulttuurien kohtaamiseen, mikä on tärkeää asukkaiden kotoutumiselle.

Asukkaiden, paikallisten järjestöjen ja muiden yhteisöjen aktiivinen toiminta voi olla yksi alueen vetovoimatekijä¹. Vantaan valtuustokauden strategia painottaa yhdenvertaisuuden, yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamista kaikilla elämänaloilla. Asukastilan moniammatillinen henkilöstö huolehtii siitä, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua toimintaan itselleen sopivalla tavalla. Tavoitteena on, että asukkaat pääsevät suunnittelemaan ja toteuttamaan toimintaa. Erilaisten ihmisten kunnioittava kohtaaminen rakentaa monimuotoista ja sallivampaa yhteisöä, millä on paikallista turvallisuutta ja yhteiskuntarauhaa edistävä vaikutus. Asukastila- ja yhteisötyö mahdollistaa sosiaalista ja kulttuurista hyvinvointia edistävää toimintaa, esimerkkeinä yhteisölounaat, työpajat, kahvilat, yhteisötaide, vapaaehtoistoiminta, koulutukset, yhteiskehittäminen ja tiloissa järjestettävät erilaiset tilaisuudet ja tapahtumat. Vuorovaikutuksessa toteutettava toiminta tukee yksilöllisiä prosesseja, jotka tukevat osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa.

Yhteisöpalveluissa verkosto- ja muuta yhteistyötä tehdään laajasti eri toimijoiden kanssa, esimerkiksi järjestöjen, yhdistysten, yritysten, seurakuntien ja niiden diakoniatyön, kaupungin ja hyvinvointialueen eri toimialojen ja tulosalueiden (mm. kulttuuripalvelut, liikuntapalvelut, nuoriso- ja yhteisöpalvelut, maahanmuuttajapalvelut, työllisyyspalvelut, kasvatuksen ja oppimisen toimiala, ympäristökeskus) ja erilaisten viranomaisien kanssa (mm. KELA ja Verohallinto). Alueellisessa yhteisötyössä yhteistyön arkea ovat esim. digineuvonta, velkaneuvonta, palveluohjaus, etsivä työote, retket, yhteiskehittäminen ja erilaiset koulutukset ja ryhmätoiminnot. Diakonia-ammattikorkeakoulun, Laurean, Varian ja muiden opistojen ja oppilaitosten kanssa tehtävä opintoyhteistyö on tärkeää. Yhteistyötä Vantaa-Kerava hyvinvointialueen kanssa pyritään lisäämään tarpeen mukaan.

Asukastilatoiminnan hyödyt asukkaalle

Asukastoimintatyyppiset, yhteisölliset toimintamallit ovat ainoita hyvinvointipalvelujen muotoja, joihin osallistumalla kansalaiset voivat täyttää kansalaisuusvajettaan, tavoittaa osallisuuttaan, vahvistaa toimijuuttaan oman arjen ja lähiympäristönsä asioissa². Takaamalla asukastiloille ja yhteisökeskuksille kunnolliset ja pitkäjännitteisen toiminnan mahdollistavat toimintaedellytykset, tilat ja henkilöstö, voidaan niissä luoda toiminnalle kunnolliset rakenteet.

¹ Broman, Eeva-Liisa ym. 2008: Yhteenveto ja johtopäätökset. Lähiöprojekti ja Urban II –ohjelma lähiöiden kehittäjänä – yhteenvetoa toiminnan tuloksista. Teoksessa: Nupponen ym. 2008: Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II –yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta. Helsingin kaupungin tietokeskus.

² Matthies, Aila-Leena (2008) Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa teoksessa Roivainen, Irene, Nylund, Marianne, Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla Jyväskylä: PS-kustannus; 62 - 77.

Yksinäisyys on yhä lisääntyvä yhteiskunnallinen ja henkilökohtainen ongelma, joka aiheuttaa sairastumista ja syrjäytymistä. Yksinäisyyden osalta Vantaa johtaa tällä hetkellä valtakunnallisia tilastoja. Asukkaiden esiin tuomia asukastilojen merkityksiä arjen hyvinvoinnille ovat tuki perustarpeiden tyydyttymiseen, liityntä toisten yhteyteen, osallistuminen yhteisenä tekemisenä ja kasvu itsenäisenä ihmisenä³. Tärkein asukastilojen merkitys asukkaiden hyvinvoinnille on kansalaisuuden vahvistuminen elämäntilanteissa, joissa valinnanmahdollisuudet muuten ovat vähäisempiä.

Vapaaehtoistoiminnalla nähdään roolia kaupunkiyhteisön kehittämisessä sekä yksilön että yhteisön näkökulmasta. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa yksilölle osallisuutta, oppimista ja omistajuutta. Sen myötä rakentuu kestävämpiä yhteisöjä, ja yhteisöt tarjoavat kiinnittymisen paikkoja meille kaikille.⁴ Asukastiloissa on mahdollista tavata ihmisiä, joita ei muuten tapaisi. Myös yhteisöruokailu ja kahvittelu tuovat ihmisiä yhteen⁵.⁶ Tällä saattaa olla suuri merkitys paikallisyhteisöjen vakaudelle ja turvallisuudelle.

Asukastilojen kävijäkyselyn tuloksia keväältä 2024

Keväällä 2024 tehtiin yhteisöpalveluiden toimesta asukastilakysely. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa kuntalaisten ajatuksia asukastilojen toiminnasta Vantaalla. Vastauksia saatiin 314 kappaletta. Vastaajista 206 oli käynyt jossain asukastilassa, 108 ei ollut käynyt missään asukastilassa. Vastaajista 9 oli käynyt Länsimäen asukastilassa, Hakunilan Skormarsin torpalla 34, Korson asukastilassa 33, Koivukylän asukastilassa 72, Tikkurilan asukastilassa 77, Leinikissä 45, Rubiinissa 20, Katrinebergin kartanossa 34 ja Myyrmäen asukastilassa 38.

Niistä vastaajista, jotka ovat käyneet asukastiloissa ehdoton enemmistö kävi asukastiloissa satunnaisesti (102 vastaajaa), toiseksi eniten kävi silloin, kun ryhmä, johon he kuuluvat, kokoontuu (32 vastaajaa).

Yhteisöruokailut ovat houkutelleet paikalle 20 vastaajaa, tosin pitää huomioda, että joka asukastilassa ei ole tarjolla yhteisöruokailua eikä joka päivä. Vastaajista 27 käy usein asukastiloissa.

Kysymykseen ”Mitä toimintaa mielestäsi asukastilassa pitää olla? Valitse mielestäsi kolme tärkeintä” saatiin seuraavanlaisia vastauksia sekä niiden toimesta, jotka olivat joskus käyneet asukastilassa, että heidän, jotka eivät olleet koskaan käyneet:

- 47 % toivoi monipuolista ohjelmaa
- 35 % mielestä pitää olla kahvilatoimintaa
- 27 % mielestä pitää olla ruokailumahdollisuus
- 26 % toivoi vapaan oleskelun aluetta
- 25 % toivoi erilaista neuvontaa
- 20 % haluaa ryhmätoimintaa
- 20 % toivoi iltaolohuonetoimintaa
- 16 % toivoi voivansa osallistua vapaaehtoistoimintaan
- 5 % esitti muita toiveita, missä vaihtelivat erilaiset tapahtumat, karaoke ja musiikki yleensä, kokoontumistekniikka, tervetsepiste, ilta-aukiolot, seurankaipuu, monikulttuurinen toiminta, toimintaa eri-ikäisille ja koko perheelle, taide, käsityöt, pelit, retket, kurssit ja liikunta.

Kysymykseen, ”Millainen olisi mielestäsi ihanneasukastila?” saatiin runsaasti vastauksia. Vastauksissa korostuivat selvästi toive turvallisesta, viihtyisästä, lähellä olevasta ja kaikkien saavutettavissa olevasta tilasta,

³ Rehtilä, Inkeri (2009) *Inhimillinen toiminta asukkaiden tiloissa. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Tutkimuksia 2009:4.*

⁴ Simonen, Saara & Timonen, Joonas (2019). *Vapaaehtoisuus vahvistaa kaupunkiyhteisöjä. Teoksessa Hirvonen, Sini & Puolitaival, Satu (toim.) Vapaaehtoistoiminnan arvo. Kansalaistieteiden julkaisuja 2/2019.*

⁵ Lehtinen, Riitta (1996) *Työttömät ja vapaaehtoistoiminta. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Ulla Kotikari & Marianne Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino; 110.*

⁶ Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (2005) *Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne, Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino; 15 - 16.*

jossa tapaisi uusia ja vanhoja tuttuja ja saisi toimia yhdessä eri-ikäisten ihmisten kanssa. Tilojen ei pitäisi olla vain tietyille kohderyhmälle tai ikäryhmälle ja olla täysin syrjinnästä vapaita. Kieliharjoittelun mahdollisuus kiinnosti. Matalan kynnyksen olohuoneen lisäksi esitettiin myös toiveita tiloiksi erilaisille harrastetoiminnoille, joita ei kotona ole mahdollista tai tilaa tehdä. Jopa etätyömahdollisuutta toivottiin. Näissäkin vastauksissa tuli esiin kahvittelun ja ruoan tärkeys. Ilta-aukioloja toivottiin näissäkin vastauksissa sekä mahdollisuuksia pitää omia juhlia. Toivottiin myös mahdollisuutta päästä osallistumaan ohjelman ja toiminnan suunnitteluun.

Kyselyn vastauksien perusteella voi todeta, että asukastilojen kehittäminen on viime vuosina mennyt juuri siihen suuntaan, mitä nämäkin vastaajat toivovat, ja lähes kaikkea tätä on kaupunginlaajuisesti yritetty tarjota, huolimatta todella vähistä henkilöstöresursseista. Luonnollisesti palautteita saadaan myös arjen työssä kävijöiltä suoraan, joten sinällään tämän kyselyn vastauksissa ei ollut mitään täysin uutta henkilökunnalle. Vastaukset antavat kuitenkin vahvistusta siitä, että oikeaan suuntaan ollaan menossa. Parannettavaa toki on kaikessa toiminnassa. Jokainen asukastila on omanlaisensa, alueen lähiympäristön haasteet erilaisia ja siellä käyvät ihmiset erilaisia, joten asukastilahenkilökunnan (yhteisötyöntekijöiden) asenne ja osaaminen ihmisten kohtaamisessa, osallisuuden ja toimijuuden lisäämisessä on tärkeää. Tähän on panostettu rekrytoinneissa. Ammattitaitokaan ei kuitenkaan joissain tilanteissa riitä, jos levottomuus alueella aiheuttaa työntekijöille ja asukastilan turvallisuudelle sellaista häirtä, että se ei enää keskustelemalla ratkea. Osassa asukastiloista on nykyään vartija läsnä.

Alueellisen yhteisötoiminnan visiosta

Asukastilat ja järjestötilat voivat tulevaisuudessa sulautua yhteisökeskuksiksi, joissa toteutetaan yhdessä paikallisten asukkaiden ja yhteisöjen kanssa kunnan lakisääteistä velvollisuutta kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, ennaltaehkäisevään hyvinvointityöhön sekä järjestöjen tukemiseen. Yhteisökeskukset ovat tulevaisuudessa myös osa kaupungin valmius- ja varautumistyötä mm. tarjoamalla paikan erilaisen kriisiavun toteuttamiseen. Vantaan kaupungin arvot ovat avoimuus, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Yhteisöllisyys on osallisuutta ja toimijuutta sekä vastuullisuutta yhdessä luotujen tavoitteiden saavuttamisessa. Yhteisöllisyys luo alueelle yhteishenkeä ja turvaa sekä kumppanuutta yhdistysten, yritysten ja asukkaiden kanssa ja tätä kautta yhteisöllisyys on myös yksi osa kriisinkestävyttä ja valmiutta. Yhteisökeskukset voisivat toimia myös merkityksellisinä ja matalan kynnyksen työllistämisen paikkoina. Tätä on jo nyt vuosia toteutettu asukastiloilla hyvin tuloksin. Yhteisökeskuksilla on rooli kunkin alueen segregaaion ehkäisyssä ja valmiustoiminnassa.

Yhteisökeskuksissa ympäri Vantaata toimisivat yhteistyössä järkevällä tavalla asukkaat, järjestöt, kaupungin ja hyvinvointialueen toimialat, seurakunnat, yritykset, koulutuslaitokset ja muut yhteistyökumppanit. Keskukset ovat avoinna aamusta iltaan, jotta ne saavuttavat eri ikäryhmät ja eri elämäntilanteissa olevat. Keskuksissa voi olla sekä maksullista että maksutonta toimintaa. Tilavaraus tehdään mahdollisimman helpoksi myös niille, joilla ei ole digivalmiuksia. Yhteisökeskukset ovat tulevaisuudessa mukana uudistuvassa kaupunkitasoisessa tilavarausjärjestelmässä, josta vapaat tilat ovat helppo ja nopea varata kuntalaisten käyttöön. Tarkoituksena on, että taustaltaan erilaiset asukkaat voivat toimia yhdessä. Keskusten toiminnan on oltava moniammatillisista ja yhdessä suunniteltua. Jokaisella suuralueella on vähintään yksi yhteisökeskus. Tilat ovat monikäyttöiset, muunneltavat, täysin esteettömät ja viihtyisät. Ne sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien varrella aluekeskuksissa lähellä palveluita.

Yhteisökeskuksen toimintamuodot olisivat pääosin samat kuin nykyisinkin, mutta laajemmassa mittakaavassa, monituottajaisesti järjestettyinä ja alueiden erityistarpeet huomioiden. Yhteisökeskuksissa toteutuisi mm. matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut, digiasioinnin opastus ja tuki, koulutus, vertaisryhmät, naapuriapuverkostot, lainauspiste, vapaaehtoistoiminta, harrastetoiminta, tapahtumat, teemapäivät, työpajat ja kurssit. Keskus tarjoaisi myös tilan monikulttuurisena olohuoneena ja siellä voisi olla kahvila/ruokala, jossa

tarjotaan tai tehdään yhdessä ilmainen tai edullinen ruoka ja järjestetään kahvitteluja. Keskuksessa voisi olla asukkaiden ja yhteisöjen ideoimaa toimintaa, mm. kirpputori, myyjäisiä ja erilaisia kulttuuritapahtumia.

Asukkaiden hyvinvointi ja terveys paranevat ennaltaehkäisevän hyvinvointityön, matalan kynnyksen terveyspalvelujen sekä terveys- ja ravitsemusneuvonnan lisääntymisen kautta. Kaupunginosissa kehittyä asukkaiden kesken yhteishenkeä ja oma-aloitteista, yhteisöllistä ja yhteisvastuullista toimintaa. Asukkaiden arjenhallintataidot ja erilaiset osallisuutta lisäävät taidot, kuten digiasiointitaito, kehittyvät avoimissa oppimisympäristöissä tehdyn työn tuloksena. Keskuksessa on panostettu uusimpaan teknologiaan. Yhteisökeskuksia käyttävät kuntalaiset ovat aktiivisia ja heillä on sellaista toimijuutta, jonka avulla he voivat huolehtia paremmin itsestään, toisistaan ja ympäristöstään.

1. Broman, Eeva-Liisa ym. 2008: Yhteenvedo ja johtopäätökset. Lähiöprojekti ja Urban II –ohjelma lähiöiden kehittäjänä – yhteenvedo toiminnan tuloksista. Teoksessa: Nupponen ym. 2008: Myönteisiä muutoksia ja kasvavia haasteita. Kokemuksia Helsingin lähiöprojektin v. 2004–2007 ja Urban II –yhteisöaloiteohjelman v. 2001–2006 toiminnasta. Helsingin kaupungin tietokeskus.
2. Matthies, Aila-Leena (2008) Kansalaisosallistuminen ja yhteisöllisyys eurooppalaisen hyvinvointipolitiikan murroksessa teoksessa Roivainen, Irene, Nylund, Marianne, Korkiamäki, Riikka & Raitakari, Suvi (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla Jyväskylä: PS-kustannus; 62–77.
3. Rehtilä, Inkeri (2009) Inhimillinen toiminta asukkaiden tiloissa. Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Tutkimuksia 2009:4.
4. Lehtinen, Riitta (1996) Työttömät ja vapaaehtoistoiminta. Teoksessa Aila-Leena Matthies & Ulla Kotikari & Marianne Nylund (toim.) Välittävät verkostot. Tampere: Vastapaino; 110.
5. Matthies, Aila-Leena (1990) Kapinasta muutoksen malliksi. Vaihtoehtoinen sosiaalityö Suomessa. Helsinki: Hanki ja jää; 69.
6. Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (2005) Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne, Birgitta Yeung (toim.) Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: Vastapaino; 15–16.

Vantaan asukastilaverkosto ja sen hallinnointi

Asukastilojen hallinnoinnin periaatteet

Yhteisöpalvelujen asukastilat ovat vapaaehtoistoiminnan tukemiseen tarkoitettuja tiloja, joissa järjestetään avointa kohtaamisaikatoimintaa. Järjestöt voivat varata asukastiloja oman toimintansa toteuttamiseen hakemalla niistä käyttövuoroja. Järjestötilat taas ovat toistaiseksi yksinomaan järjestökäyttöön vuokrattuja tiettyjen järjestöjen nimikkotiloja tai yhteiskäyttötiloja. Tulevaisuudessa kyse voi olla samoista tiloista eli ns. yhteisökeskuksista, joita hallinnoivat joko kaupungin omat toimijat kuten yhteisöpalvelut tai sopimuksellisesti tietyt järjestötoimijat. Tälläkin hetkellä kolmea asukastilaa hallinnoi järjestötoimija eli Järjestöringin ylläpitämä Leinikki Simonkylässä, MarjaVerkon ylläpitämä Rubiini Kivistössä ja Mielenterveysseuran ylläpitämä Ystävänkammari Hakunilassa.

Yhteisöpalvelut määrittelee nykyisten asukastilojen käyttötarkoituksen, luovuttaa tilat asukkaiden ja järjestöjen käyttöön sekä järjestää tiloihin ylläpidon. Samalla määritellään, kenen vastuulla on tilan ylläpitämiseen kuuluvat tehtävät ja ylläpitämisestä koituvat kustannukset.

Asukastilojen ylläpitäminen tarkoittaa käyttövuoroihin liittyvien päätösten tekemistä sekä kalenterin ja avainten hallinnointia. Tila voi olla avoinna joko kaikille tai vain määrätyille kohderyhmille. Asukastiloja voi ylläpitää kaupunki itse tai kumppaniyhteisö. Mikäli tilan ylläpitäminen on luovutettu kumppanin tehtäväksi, laaditaan palvelusopimus, jossa sovitaan tilan ylläpitämisen vastuut ja velvoitteet. Tilojen kustannuksista vastaa kaupunki.

Asukkaat, järjestöt ja yhdistykset voivat varata asukastiloja käyttöönsä hakemalla käyttövuoroja Timmi-tilavarausjärjestelmän kautta. Käyttövuorot myönnetään Kaupunkikulttuurin toimialan tilojen käytön toimintaohjeiden 1.8.2022 ja yhteisöpalvelujen tilojen käyttö- ja maksuperusteiden (liite 1 ja 2) mukaisesti. Käyttövuoroja myönnetään ensisijaisesti kaupungin strategiaa tukevaan järjestö- ja vapaaehtoistoimintaan. Etusijalla ovat terveyttä ja hyvinvointia edistävät järjestöt, potilasjärjestöt ja muut erityisryhmiin kuuluvat yhdistykset ja toimintaryhmät.

Asukastilaverkosto 2024

Yhteisöpalveluiden asukastilaverkostoon kuuluu tällä hetkellä 10 tilaa, joiden hallinnointi jakautuu seuraavasti. Bulders ei ole asukastila, mutta sitä hallinnoi kuitenkin yhteisöpalvelut ja Vantaa-info yhdessä.

Kaupungin hallinnoimat:

- Myyrmäen asukastila
- Koivukylän asukastila
- Korson asukastila
- Tikkurilan asukastila
- Skomarsin torppa Hakunilassa
- Länsimäen asukastila
- Katrinebergin kartano Seutulassa (auki vain kesäisin ja varattavissa kuten muutkin kaupungin hallinnoimat tilat)
- Bulders Vantaankoskella (eläkeläisjärjestöt käyttävät kesäisin virkistystoimintaansa)

Järjestöjen hallinnoimat:

- Leinikki Simonkylässä (Järjestörinki ry)
- Rubiini Kivistössä (MarjaVerkko ry)
- Ystävän Kammari (Hakunilan Mielenterveysseura ry, ei varsinainen asukastila)

Asukastilojen kehittämistavoitteet palveluverkkosuunnitelmassa

Vantaan palveluverkkosuunnitelmassa asukastilat on mainittu Vantaa-Infojen yhteydessä. Vuonna 2023 tapahtuneen organisaatiomuutoksen myötä asukastilat ovat kuitenkin erkaantuneet Vantaa-Infojen asiakaspalvelutiloista. Palveluverkkosuunnitelman mukaan asukastiloissa tulee huomioida erityisesti asukastilojen saavutettavuus, esteettömyys ja soveltuvuus järjestöjen omatoimiseen käyttöön.

Yhteisöpalvelujen (entinen kuntalaispalvelujen) asiakaspalvelupisteet ja asukastilat ovat monikäyttöisiä, saavutettavia ja esteettömiä. Tällä varmistetaan yhteisöpalvelulain ja asukastilaohjelman asettamat vaatimukset, velvoitteet sekä tarpeet fyysisille tiloille. Myös fyysisen digituen mahdollisuus tulee huomioida. Tilasuunnittelussa on huomioitava asiakaspalveluverkoston kumppanien toimintamahdollisuudet, jolloin palvelukeskittymistä saadaan luotua palvelutoreja. Asukastilojen on sovelluttava järjestöjen omatoimiseen käyttöön (Vantaan kaupunkitasoinen palveluverkkosuunnitelma 2022 - 2031, kh 10.10.2022).

Nykyiset ja mahdollisesti tulevat asukastilat suuralueittain**Myyrmäki**

Myyrmäen asukastilaa ylläpitää tällä hetkellä kaupungin yhteisöpalveluiden yhteisötyöntekijät. Sen ylläpitomallia kehitetään mahdollisesti löytyvien uusien kumppanien kanssa. Myyrmäen tuleva Kaupunkikulttuuritalo -hanke sisältää varauksen uudelle asukastilalle. Asukastilan tämänhetkinen suunniteltu sijoituspaikka olisi samassa rakennuksessa nuorisotilan ja eri opistojen tilojen kanssa.

Kivistö

Katrinebergin kartanon päärakennus ja piha-alue otettiin asukastilatoimintaan vuonna 2016. Asukastila verkostoon kartano virallisesti siirrettiin vuonna 2019. Vuonna 2020 syksyllä päätettiin, että kartano on auki vain kesäisin. Muutoin voi kartanoa voi varata käyttövuoroperiaattein Timmin kautta. Kartanolla järjestetään yksittäisiä suosittuja tapahtumia mm. Halloween, joulutapahtumat jne. Kartano on Seutulan alueella toimivien aktiivisten järjestöjen käytössä.

Rubiiniparkin asukastila eli Rubiini otettiin käyttöön vuonna 2015. Rubiinin ylläpitäjänä on toiminut kumppanuussopimuksella MarjaVerkko ry. Kivistössä valmistui uuden kauppakeskuksen Kiviksen toisen kerroksen tiloihin kaupunkikulttuuritalo Mosaiikki vuonna 2023. Asukastila Rubiinin toiminta muuttaa vuoden 2025 aikana Mosaiikin tiloihin. Kivistön alueella yhteistyö MarjaVerkko ry:n kanssa jatkuu.

Aviapolis

Aviapolikseen on tarveselvitysvaiheessa suunnitteilla nuoriso- ja asukastila, jonka käyttöönotto on aikaisintaan vuoden 2028 aikana.

Tikkurila

Tikkurilan uusi asukastila (Lummetie 2 A, 4. krs) otettiin käyttöön syksyllä 2019. Tilassa toimivat erittäin aktiivisesti paikalliset järjestötoimijat. Tilan toiminta on vakiintunut myös matalankynnyksen kohtaamispaikkana.

Asukastila Leinikki sijaitsee Simonkylässä ja sitä ylläpitää Vantaan Järjestörinki ry:n (Leinikkitie 22). Vantaan Järjestörinki ylläpitää asukastilatoimintaa kumppanuussopimuksella ja heitä sitoo Vantaan kaupungin käyttövuoroperiaatteet.

Korso

Korsossa entinen kirjasto- ja nuorisotila remontoitiin ja otettiin käyttöön asukastilatoimintaan vuonna 2019. Korson asukastilan tila on ollut aktiivisessa järjestökäytössä jo ennen asukastilatoimintaa.

Koivukylä

Koivukylän asukastila muutti uusiin, remontoituihin entisen kirjaston ja nuorisotilan tiloihin vuonna 2021 (Hakopolku 2). Neliömäärä kymmenkertaistui ja asukastila siirtyi keskeisemmälle paikalle Koivutorin välittömään läheisyyteen. Uuden sijainnin myötä turvallisuushaasteet ovat kasvaneet. Uusi suurempi tila mahdollisti järjestöyhteistyön laajentumisen.

Leinelään on mahdollisesti valmistumassa asukas- ja kerhotila, jonka hallinnoinnista on neuvottelut kaupungin kanssa vielä kesken.

Hakunila

Hakunilassa sijaitseva Skomarsin torppa on ollut asukastilatoiminnassa vuodesta 2021. Tilaa vuokrataan kokous- ja juhlaikäyttöön ja mahdollisuuksia käytön kehittämiseen selvitetään.

Länsimäen asukastila remontoitiin 2019 - 2023. Tällä hetkellä Länsimäen asukastilassa ei ole viikoittaista kaupungin järjestämää asukastilatoimintaa, mutta tila on aktiivisessa järjestö- ja asukaskäytössä ja sitä voi varata Timmi-tilavarausjärjestelmän kautta.

Hakunulassa sijaitseva Ystävän Kammari on pieni yhteiskäyttötila, jota käyttää Hakunilan Mielenterveysseura ry. Tätä tilaa ei voi varata Timmi-järjestelmän kautta.

Vantaan kaupunki
Yhteisöpalvelut